

Zam

Tema: Ensomhed, fællesskab, identitet, diskrimination, racisme
Fag: Dansk
Målgruppe: 7.-10. klasse

Data om læremidlet: Jesper Wung-Sung, Høst & Søn, 2015

Vejledningen stilles til rådighed for undervisere under følgende Creative Commons licens

Læs mere på <http://www.creativecommons.dk>

Vejledningen her er et oplæg til et værklæsningsforløb om Jesper Wung-Sungs roman, Zam. Oplægget organiserer det analytiske arbejde omkring fordybelsen i fire litterære spor, der tilsammen skal klæde eleverne på til at kunne perspektivere romanens fantastiske univers til virkelighedens verden.

Faglig relevans/kompetenceområder

Forløbet her fokuserer på kompetenceområdet **Fortolkning** og inddrager alle fortolkningsprocessens 5 faser: Oplevelse/indlevelse, undersøgelse, fortolkning, vurdering og perspektivering. Det nye, eleverne skal lære, hører til henholdsvis undersøgelses- og perspektiveringsdelen:

Eleverne kan skelne mellem konkrete og symbolske lag i en tekst

Eleverne kan forklare, hvordan en roman i fantasygenren kan perspektiveres til virkelighedens verden

Ideer til undervisningen

Værket

Jesper Wung-Sung er i disse år en af landets mest produktive forfattere af især ungdomsnoveller og -romaner. I *Zam* springer vi for en stund ud af den rendyrkede provinsrealisme, Wung-Sung ellers er så kendt for – og lander i en verden, der er befolket af to typer af væsner: Mennesker og zombier. Hvor mennesket tilsyneladende er den civiliserede, dannede race, fremstår zombierne som de instinktstyrede, primitive væsner, der grynter, æder og skider – og med deres dødsensfarlige bid kan smitte menneskeracen med deres dyrelignende adfærd.

Midt i dette univers møder vi drengen, Zam, der står med et umuligt ben i hver lejr. Han tilhører zombieracen, men er udstyret med både samvittighed, empati og medfølelse, og han har på rørende vis disciplineret sin rå natur i en grad, så han vises frem for selv ministeren. En dag går det imidlertid galt, og Zam bider i bogstavelig forstand fra sig og smides ud af skolen. Klassekammeraten, Sofie, er den eneste, der støtter ham i at overleve i et samfund, der håndterer et støt stigende zombie-had ved oprettelse af ghettoer og lejre. Hvordan skal det lykkes for Zam at navigere mellem omsorgen for en familie, han ikke kan identificere sig med, og det brændende ønske om at leve et helt almindeligt liv?

Romanen kan ses som en allegori over samtidens håndtering af udsatte grupper i samfundet, fx flygtninge. Netop derfor er romanen særligt velegnet til at arbejde med perspektiveringsdelen af fortolkningsprocessen.

Mødet med bogen – før-læsefasen

Som en slags modreaktion mod kulturens storforbrug af digitale medier, ser vi i stigende omfang, at forfattere begynder at eksperimentere med, hvad der er den analoge bogs særlige kendetegn. I *Zam* leger Jesper Wung-Sung med romanens fysiske form ved, at der er taget en stor bid af det nederste højre hjørne - lige netop dér hvor læseren normalt griber fat i papiret for at bladere til næste omslag. Derudover er bogens sider i lukket tilstand farvet sorte. Romanen som gestalt leder derfor tanker hen på en lukket kiste. Velkommen til!!

Dette greb skal eleverne undersøge ved at stille sig selv spørgsmålene:

Hvad lægger jeg mærke til ved denne bogs format?

Hvilke genrehypoteser og forventninger til bogen får jeg på den baggrund?

Hvad kan parateksterne på bogens bagside bidrage med?

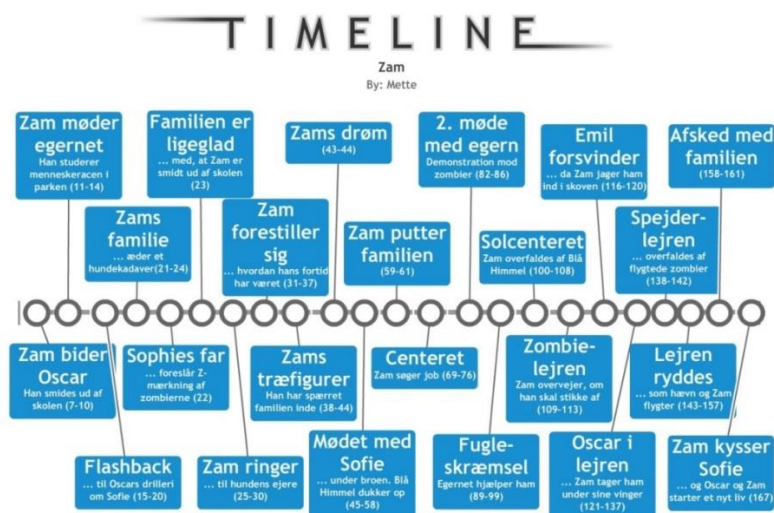
Føler jeg mig som en del af bogens målgruppe – hvorfor, hvorfor ikke?

Eleverne kan evt. samle deres iagttagelser i Thinglink (Skoletube), hvor der er mulighed for at indsætte tekst, lyd, links, billeder eller video direkte på bogens forside.

Undersøgelsen af bogen – læsefasen

Som fundament for fordybelsen i en række litterære spor, skal eleverne kortlægge handlingsgangen på en tidslinje med henvisninger til sidetal, der sikrer hurtige navigationsveje senere i forløbet. Det anbefales, at eleverne laver handlingslinjen, mens de læser. Det kan fx foregå i Popplet eller i TimeLine som her:

Fire litterære spor – læsefasen

Det foreslås, at eleverne nærstuderer følgende analytiske spor, som kan uddelegeres til grupper i fortolkningsfællesskabet, der dermed bliver til spor-specialister:

Menneske-/zombie-sporet – en undersøgelse af bogens to racer og deres forhold til hinanden

Hovedpersonens spor – en undersøgelse af Zam og hans splittelse mellem drømme/ønsker og realitet

Det symbolske spor – en undersøgelse af egernets, træfigurerens, hættens og broens betydning

Det intertekstuelle spor – en undersøgelse af tekstens brug af og forhold til H.C. Andersens *Den grimme ælling* og Astrid Lindgrens *Emil fra Lønneberg*

Hver gruppe fordyber sig i netop deres spor med udgangspunkt i følgende analysestillads:

Menneske/zombie-sporet

Hvad karakteriserer henholdsvis menneskene og zombierne? Udseende, talemåde, behov, levevis?

Hvordan tænker og taler de om hinanden?

Hvad tænker I om magtforholdet mellem de to grupper i samfundet? Hvordan viser det sig helt konkret?

Udvælg 5-10 citater fra bogen, der siger noget vigtigt om netop jeres spor. Forklar med egne ord, HVAD citatet peger på, og HVORFOR det ifølge jer er vigtigt.

Hovedpersonens spor

Lav en personkarakteristik af Zam. Udseende, fortid, familie, drømme, konfliktstof.

Hvad tænker I om Zams håndtering af sin situation?

Hvad bruger Zam sine mange monologer til? Giv eksempler.

Udvælg 5-10 citater fra bogen, der siger noget vigtigt om netop jeres spor. Forklar med egne ord, HVAD citatet peger på, og HVORFOR det ifølge jer er vigtigt.

Det symbolske spor

Der er en række elementer, der bliver ved med at dukke op i historien: Egeret, træfigurerne, hættens og broen. Hvilke iagttagelser har I gjort jer om disse elementer?

På hvilken måde kan man argumentere for, at de også kan forstås som symboler?
Er der andre figurer eller elementer i bogen, der bliver ved med at dukke op? Hvad tænker I om dem?
Udvælg 5-10 citater fra bogen, der siger noget vigtigt om netop jeres spor. Forklar med egne ord, HVAD citatet peger på, og HVORFOR det ifølge jer er vigtigt.

Det intertekstuelle spor

Genfortæl for hinanden, hvad I kan huske fra de to historier om *Den grimme ælling* og *Emil fra Lønneberg*.
Hvilke ligheder og forskelle ser I mellem ællingen og Zam?

Hvilke ligheder og forskelle ser I mellem figurnitningen i *Zam* og *Emil fra Lønneberg*? Hvor snitter de, hvad snitter de, og hvorfor snitter de?

Udvælg vigtige citater fra *Zam*, hvor der henvises til *Den grimme ælling* og *Emil fra Lønneberg*. Forklar hvilken sammenhæng, der er mellem handlingen i *Zam* og de intertekstuelle referencer.

Man kan evt. lade grupperne arbejde med deres litterære spor i en Padlet (Skoletube), der fungerer som en digital opslagstavle med mulighed for både tekst, billede, lyd, video og linkhenvisninger.

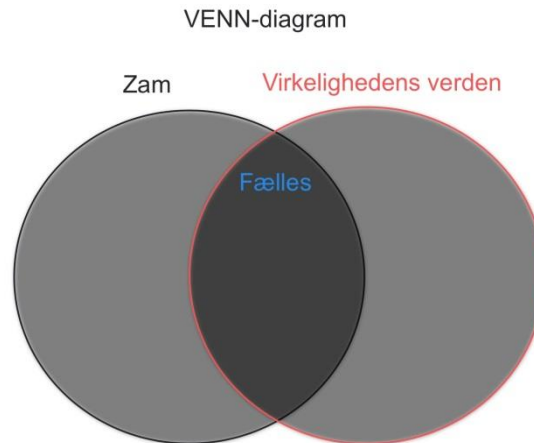
Perspektivering – efter-læsefasen

Indled perspektiveringsdelen helt åbent ved at lave en fælles brainstorm på de paralleller, eleverne kan se mellem universet i *Zam* og den virkelighed, de selv lever i. Brainstormen kan laves med udgangspunkt i spørgsmålene:

Kender I til nogle grupper i samfundet, der:

- ofte skaber følelsesladet debat?
- ikke har samme muligheder som andre?
- lever isolerede fra resten af befolkningen?
- er eller historisk set har været forfulgt?

Stil derefter skarpt på den del af brainstormingen, der optog eleverne mest. Læs en artikel eller se en dokumentar om emnet (se forslag under supplerende materiale) og lav derefter sammen et VENN-diagram om ligheder og forskelle mellem universet i *Zam* og virkelighedsperspektivet.

Fællesmængden i VENN-diagrammet vil udgøre alle de elementer, hvor eleverne kan få øje på ligheder mellem bogens fantastiske univers og virkelighedens realiteter. Diagrammet kan derfor ses som en opsamling på og evaluering af læringsmålene.

Supplerende materialer

Følgende er forslag til dokumentarudsendelser, der alle kan fungere som inspiration i arbejdet med at perspektivere universet fra romanen til virkeligheden:

[Da krigen kom til Toftlund](#) - Hvad sker der, når 100 asylansøgere flytter til en mindre dansk provinsby?

[Drømmen om Danmark](#) - Om hjemsendelser af uledsagede afghanske flygtningebørn.

[En vecka på gatan](#) - Hvordan er det at være en ung hjemløs mand i Oslo?

[Afvigerne](#) - Om synet på homoseksuelle som syge afvigere fra 1930'erne og frem.

[Anne Frank - en historie om to søstre](#) - om nazisternes jødehad under 2. Verdenskrig.